

FRÁSÖGN*af Norðurlandaráðsþingi í Helsinki 30. október - 2. nóvember 2017.*

Af hálfu Íslandsdeildar Norðurlandaráðs sóttu þingið þau Brynjar Nielsson, Kolbeinn Óttarsson Proppé og Silja Dögg Gunnarsdóttir, auk Helga Þorsteinssonar ritara. Einnig komu á þingið Kristján Þór Júlíusson, menntamálaráðherra og samstarfsráðherra Norðurlanda, og Björt Ólafsdóttir umhverfisráðherra. Kristján Þór var jafnframt staðgengill forsætisráðherra á þinginu. Steingrímur J. Sigfússon, starfandi forseti Alþingis, sótti fund norrænna þingforseta í tengslum við Norðurlandaráðsþing.

Í tengslum við þingið var haldinn umræðufundur helgaður skýrslu um framtíðarsamstarf Norðurlanda í orkumálum sem Jorma Ollila, fyrrverandi framkvæmdastjóri Nokia, tók saman fyrir Norrænu ráðherranefndina og skilaði af sér fyrr á þessu ári. Meðal þátttakenda á umræðufundinum voru Andris Piebalgs, fyrrverandi framkvæmdastjóri Evrópusambandsins í orkumálum, og Kimmo Tiilikainen, orkumálaráðherra Finnlands. Á fundinum kom fram að Norðurlönd eru í fararbroddi á alþjóðavettvangi varðandi það að halda losun gróðurhúsalofttegunda í lágmarki við orkuframleiðslu. Losun í tengslum við samgöngur er á hinn bóginn mikil í löndunum og þar þarf verulega að taka til hendinni. Þátttakendur í umræðunni voru sammála um að þörf væri á aukinni samræmingu og samráði við mótun orkustefnu norrænu landanna, meðal annars á sviði orkuöryggis.

Á þinginu var haldin sérstök umræða um sáttamiðlun á alþjóðavettvangi. Þar flutti Martti Ahtisaari, fyrrverandi forseti Finnlands og handhafi friðarverðlauna Nóbels, ávarp og sat fyrir svörum. Ahtisaari sagði að þegar alvarleg staða kæmi upp á alþjóðavettvangi ætti það sér nánast alltaf rætur í því að einhverjir hópar upplifðu ójöfnuð. Það ætti til dæmis við um flóttamannavanda síðustu ára, stöðu Róhingja í Mjanmar, deilurnar um Norður-Kóreu og vaxandi fylgi öfgahópa í Bandaríkjunum og á Norðurlöndum. Ahtisaari sagði að samfélagsgerð Norðurlanda, sem byggðist á réttlæti og jöfnuði, væri sú besta sem stæði til boða og gæti verið öðrum þjóðum fyrirmynd. Hann sagði að norræn samfélagsgerð og gildi hefðu verið honum leiðarljós í öllu starfi hans að sáttamiðlun á alþjóðavettvangi og grundvöllur þess árangurs sem hann hefði náð. Hann sagði að norrænn bakgrunnur hans hefði einnig kennt honum mikilvægi trausts sem væri ein af grundvallarforsendum þess að samfélög gætu eflst og þróast. Hann hvatti að lokum þingmenn til að standa vörð um þau gildi sem væru undirstaða norrænnar samfélagsgerðar og nefndi þar sérstaklega jöfnuðinn.

Ráðgert var að tekin yrði til atkvæðagreiðslu á þinginu sameiginleg tillaga landsdeilda Finna og Íslendinga í Norðurlandaráði um að gera finnsku og íslensku að vinnutungumálum í ráðinu til jafns við skandinavísku málin. Málið hefur verið til umfjöllunar í forsætisnefnd Norðurlandaráðs um nokkurt skeið og meiri hluti skandinavískra þingmanna hafði myndast í nefndinni fyrir því að hafna tillögu Finna og Íslendinga en að bjóða í staðinn upp á að fundargögn yrðu þýdd í auknum mæli og að heimilt yrði að leggja fram þingmannatillögur á finnsku og íslensku.

Krafan um að styrkja stöðu finnskunnar í norrænu samstarfi hefur verið mikið hitamál í Finnlandi og mikið hefur verið fjallað um það í fjölmiðlum. Ljóst þótti að ef óskum Finna og Íslendinga yrði hafnað yrðu viðbrögðin hörð í Finnlandi, ekki síst frá þingmönnum og

stuðningsmönnum flokks Sannra Finna, en einnig frá öðrum hópum. Undir lok þingsins hófust óformlegar umræður um málamiðlunartillögu þess efnis að fresta ákvörðun í málinu þannig að tími gæfist til að skilgreina betur hvað fælist í hugtakinu vinnutungumál og hvaða hagnýtu og fjárhagslegu afleiðingar það hefði að jafna stöðu tungumálanna. Þegar kom að atkvæðagreiðslu á síðasta degi þingsins leit út fyrir að nýja málamiðlunartillagan yrði samþykkt án fyrirvara, en það var forsenda þess að hægt yrði að aflýsa atkvæðagreiðslu um upprunalegu tillöguna. Þá kom upp í ræðustól Simon Elo, þingmaður Blárrar framtíðar, en það er flokkur sem klofnaði út úr flokki Sannra Finna í júní sl. Elo hafði verið á ferðalagi erlendis og var nýkominn heim til Finnlands og hafði því ekki tekið þátt í þinginu fyrstu dagana, en nú lýsti hann því yfir að hann hygðist gera fyrirvara við málamiðlunartillöguna til að knýja fram atkvæðagreiðslu um upprunalegu tillöguna. Aðrir þingmenn úr ýmsum flokkahópum og frá ýmsum löndum stóðu upp og gagnrýndu þessa ákvörðun harðlega. Elo stóð þó fastur á sínu, allt þar til íslensku fulltrúarnir Kolbeinn Óttarsson Proppé og Silja Dögg Gunnarsdóttir tóku til máls. Kolbeinn sagðist styðja frestunartillöguna, að ekkert tapaðist á því að biða í eitt ár, og bentu á að vegna nýafstaðinna þingkosninga væri íslenska landsdeildin á þinginu fámenn og því væru færri til að greiða atkvæði með tillögunni um að gera finnsku og íslensku að vinnutungumáli. Silja Dögg tók síðan undir þetta sjónarmið. Elo ákvað, með vísan til röksemda Íslendinga, að draga fyrirvara sinn til baka. Tillagan um frestun málsins var síðan samþykkt. Að atkvæðagreiðslunni lokinni var haldinn fjölsóttur blaðamannafundur þar sem fulltrúar forsætisnefndar og landsdeilda Finnlands og Ísland sátu fyrir svörum. Silja Dögg kom þar fram fyrir Íslands hönd.

Umsókn Færeyinga um fulla aðild að Norðurlandaráði, sem einnig hefur verið til umræðu í forsætisnefnd allengi, fór á líkan veg og tillagan um að gera finnsku og íslensku að vinnutungumálum í Norðurlandaráði. Meiri hluti forsætisnefndar Norðurlandaráðs hafði samþykkt að leggja til að tillögunni yrði hafnað og við upphaf þingsins leit út fyrir að það yrði niðurstaðan. Daginn áður en málið var tekið til umfjöllunar lögðu Færeyingar fram nýja tillögu um að málinu yrði frestað til þess að færeyskum yfirvöldum gæfist tækifæri til að kanna og gefa álit sitt á ríkisréttarlegum, þjóðréttarlegum og pólitískum álitsatriðum, til viðbótar við skýrslu um þessi mál sem danska þjóðþingið hefur tekið saman. Umræðan um málið á síðasta degi þingsins einkenndist almennt af sáttavilja. Silja Dögg Gunnarsdóttir og Kolbeinn Óttarsson Proppé lýstu yfir afgerandi stuðningi við óskir Færeyinga. Kolbeinn sagði Íslendinga alltaf standa með frændum sínum Færeyingum, ekki síst vegna þess að Færeyingar stæðu alltaf með Íslendingum. „[Færeyski þingmaðurinn] Jenis av Rana talaði hér um að það væri í anda Norðurlanda að rétta minnihlutahópum hjálparhönd og ég er alveg sammála því. Færeyingar hafa hins vegar sýnt það í verki að þeir rétta líka meirihlutahópum hjálparhönd, en þeir hafa stutt Ísland á erfiðum stundum þegar áföll hafa dunið yfir,” sagði Kolbeinn meðal annars. Hann bentu einnig á að traust væri eitt af viðfangsefnum Norðurlandaráðsþings að þessu sinni og að hann treysti engum betur en Færeyingum sjálfum til að taka ákvörðun um þessi mál. Silja Dögg vísaði í máli sínu til þess að sáttamiðlun hefði verið til umfjöllunar á þinginu. „Ég sjálf hef verið svo heppin að læra sáttamiðlun og þar eru þrjú lykilorð: að hlusta, að leita lausna og ná sátt á milli aðila.” Hún sagði að ný málamiðlunartillaga Færeyinga væri mjög hófsöm og sanngjörn og því sjálfsgagt að styðja hana. Svo fór að frestunartillaga Færeyinga var samþykkt mótatkvæðalaust.

Frekari upplýsingar má nálgast hjá ritara Íslandsdeildar og á vefsvæðinu www.norden.org.

